

DEL DESERT DE LA QUARESMA AL JARDÍ DE LA PASQUA

*Catequesi del dissabte sant
Poblet, 23 abril 2011*

Conferència pronunciada per fra Lluís Solà

Preliminars

Isaïes 5,1-7 «Deixeu-me cantar una cançó en nom del meu amic. És la cançó del meu amic i de la seva vinya: El meu estimat tenia una vinya en un turó molt fèrtil. 2 Va remoure la terra, tragué les pedres i va plantar-hi ceps triats. Al bell mig hi construï una torre de guàrdia i va excavar-hi un cup. N'esperava bon raïm, però ha sortit agre. 3 Doncs bé, gent de Judà i Jerusalem, feu de jutges entre jo i la meva vinya. 4 Què més podia fer que no li hagi fet? N'esperava bon raïm; per què surt agre? 5 Ara, doncs, us faig saber què faré amb la meva vinya: n'ensorraré la paret perquè la puguin esbrotar; li derrocaré la tanca i que la gent la trepitgi. 6 La convertiré en terra erma: no l'esporgaran ni la cavarán, hi creixeran espines i esbarzers. Manaré als núvols que no li donin mai més pluja. 7 La vinya del Senyor de l'univers sou vosaltres, poble d'Israel. Vosaltres, gent de Judà, éreu la seva plantació predilecta. El Senyor n'esperava justícia, i pertot veu injustícies; volia misericòrdia, i tot són misèries.»

Desert: Lloc inhabitat. Regió terrestre de clima calent i àrid, amb menys de 200 mil·límetres de precipitacions l'any, on la vegetació manca o és molt escassa.

Jardí: Lloc gairebé sempre clos on es conreen sobretot flors i plantes ornamentals, generalment destinat a l'esbarjo.

Les definicions d'aquests dos termes que he trobat al diccionari són ben fredes i anodines. I, tanmateix, aquestes dues paraules, de tants ressos bíblics, ens serviran avui per la nostra reflexió, per preparar-nos a la celebració de la Pasqua, que, de fet, ja estem vivint.

Fredes i anodines? O més aviat objectives. Hi ha, tanmateix, alguns elements que sí que ens podran servir per al nostre projecte d'aquest matí. Lloc inhabitat. És a dir, de solitud. Més que l'aridesa, o la calor, ens interessa retenir del desert la seva dimensió d'aïllament, d'incomunicació, quelcom que s'aparta escandalosament del projecte de Déu per a l'home. I del jardí, retinguem-ne, de la definició, el seu caràcter de lloc clos, això és, per a la intimitat i la trobada amb un mateix i amb Déu, cosa que, en veritat, no té res a veure amb l'aïllament, i també el terme esbarjo: això és, el jardí com a lloc per a la gratuïtat i per a l'alegria del retrobament.

Us proposo, fet aquest *divertimento* inicial, més que una conferència, la lectura comentada d'alguns textos de la Sagrada Escripura, com una introducció planera al misteri de la Pasqua que ens disposem a celebrar. Una meditació. Si em preguntéssiu: —Explica'ns què vol dir meditar. Us contestaria: és com quan ens posem a la boca un caramel que ens agrada molt, i procurem no queixalar-lo, sinó assaborir-lo lentament, xuclant-ne amb deler tota la dolcesa.

El camí que porta les santes dones, l'albada de Pasqua, fins al llindar del sepulcre obert i buit del Senyor Jesús, és un llarg camí, un camí que comença en un jardí, que s'endinsa vers un llarg desert, un immens sorral, i que acaba desembocant, novament en un jardí.

Jardí. Bella imatge de la Pasqua! Fixeu-vos: els monjos, al bell mig de la seva casa, al claustre, hi plantaven un jardí. Amb un brollador d'aigua. I fins la decoració vegetal dels capitells, coronant els troncs de les columnes, els suggeria i ens suggereix la mateixa imatge. Un bosc, un jardí, esculpit en pedra. Un espai per a la llum i per a la bellesa. Un espai per a la gratuïtat. Ens n'adonem sobretot ara que el jardí del nostre claustre ha estat profanat pels plànols dels arquitectes i les màquines obscenes de la tecnologia moderna. Esperem que a fi de bé. És així que, per contrast, el jardí ens recorda la possibilitat del desert: quan el brollador d'aigua s'estronca, el jardí es torna un desert. I el desert, per enyorança, ens ha d'evocar el jardí: «Quan el Senyor renovà la vida de Sió ho creïem un somni», canta el vell salm: «Renoveu la nostra vida, Senyor, com l'aigua renova el desert del Nègueb» (salm 125).

La Quaresma ens ha fet reviure el desert. 40 dies de desert, símbol de tota una vida que s'encamina vers el seu horitzó, vers la Pasqua. 40 dies de desert, nombre imperfecte, per preparar 50 dies de jardí, els 50 dies de la Pasqua que, com sabeu, fan un sol dia de joia: 40 dies de la nostra vida, per preparar l'únic dia de l'Eternitat de Déu. Un itinerari de quaranta dies, meditant la Paraula de Déu, escoltant la seva veu, que ara arriba al seu terme. El jardí de la Pasqua.

Aquesta nit, mitjançant les lectures de l'Escripura que se'ns proclamaran, i també mitjançant els signes palpables de la llum, el foc, l'aigua, les flors, les olors de l'encens, el gust del pa i del vi, evocarem el primer jardí de la nostra història, el jardí que hi ha a l'inici del nostre itinerari, d'allò que som. El jardí de la Creació, que és on trobem la clau de la nostra identitat.

Anem, ara, a aquest primer jardí, allà on va començar tot, a l'origen, al fonament de tot.

1. El primer jardí

Gènesi 2,7-25 Llavors el Senyor-Déu va modelar l'home amb pols de la terra. Li va infondre l'alè de vida, i l'home es convertí en un ésser viu. 8 Després el Senyor-Déu plantà un jardí a l'Edèn, a la regió d'orient, i va posar-hi l'home que havia modelat. 9 El Senyor-Déu va fer néixer de la terra fèrtil tota mena d'arbres que fan goig de veure i donen fruits saborosos. Al mig del jardí hi féu néixer l'arbre de la vida i l'arbre del coneixement del bé i del mal. 10 De l'Edèn naixia un riu que regava el jardí,

i des d'allà se separava en quatre braços: 11 el primer es diu Fison, i recorre tot el país d'Havilà, on hi ha or, 12 i l'or d'aquest país és molt fi; també s'hi troben la resina olorosa de bdel·li i la pedra d'ònix. 13 El segon riu es diu Guihon, i recorre tot el país de Cuix. 14 El tercer riu és el Tigris, que passa per la part oriental d'Assíria, i el quart és l'Eufrates. 15 El Senyor-Déu va prendre l'home i el va posar al jardí de l'Edèn perquè el conreés i el guardés. 16 I li va donar aquest manament: «Pots menjar dels fruits de tots els arbres del jardí. 17 Però no mengis del fruit de l'arbre del coneixement del bé i del mal, perquè el dia que en mengis, tingues per cert que moriràs.» 18 Llavors el Senyor-Déu es digué: «No és bo que l'home estigui sol. Li faré una ajuda que li faci costat.» 19 El Senyor-Déu va modelar amb terra tots els animals feréstecs i tots els ocells, i els va presentar a l'home, per veure quin nom els donaria: cada un dels animals havia de portar el nom que l'home li posés. 20 L'home donà un nom a cada un dels animals domèstics i feréstecs i a cada un dels ocells; però no va trobar una ajuda que li fes costat. 21 Llavors el Senyor-Déu va fer caure l'home en un son profund. Quan quedà adormit, prengué una de les seves costelles i omplí amb carn el buit que havia deixat. 22 De la costella que havia pres a l'home, el Senyor-Déu va fer-ne la dona, i la presentà a l'home. 23 L'home exclamà: «Aquesta sí que és os dels meus ossos i carn de la meua carn! El seu nom serà "dona", perquè ha estat presa de l'home. 24 Per això l'home deixa el pare i la mare per unir-se a la seva dona, i des d'aquest moment formen una sola carn.» 25 Tots dos, l'home i la seva dona, anaven nus, i no se n'avergonyien.

Déu mateix planta un jardí, diu el text, per a posar-hi l'home que havia creat de la pols de la terra, en el qual havia insuflat el seu alè, el seu esperit diví. Aquests primers versets ens ho diuen tot de la dignitat i, alhora de la fragilitat de l'home, i de l'horitzó de felicitat i de plenitud a què és cridat. Amb la pols de la terra el narrador vol indicar tota la dimensió de fragilitat, de pobresa, d'humilitat, de contingència, de necessitat, de precarietat que formen part del ser home, de la seva constitució més profunda, de la seva identitat.

És bo que hi pensem en aquesta dimensió. La Quaresma ens hi ha confrontat seriosament. Som fràgils, precaris. Ens aguantem com en un fil. El fil es pot trencar. La saviesa dels monjos antics demanava de «tenir present cada dia la mort davant dels ulls» (RB 4,47). I no per obscurantisme, o per pessimisme, sinó més aviat per realisme. Aquest és el fonament de la vera humilitat, la veritat. Conèixer la veritat sobre nosaltres mateixos. Saber esguardar cara a cara les nostres angoixes, les nostres temptacions. Saber que som com un vas de terrissa, fràgil, trencadís, que ha de ser tractat amb cura, com si fos un vas sagrat de l'altar (cf. RB 31,10).

Aquesta veritat, la podrem acollir sense por de trencar-nos, únicament si tenim present aquesta altra dimensió de la nostra identitat més profunda. Déu ha infós en la nostra fragilitat el seu alè diví. És com el foc que cou i consolida l'estri de terrissa trencadís que som cadascun de nosaltres. Recordo el títol d'un llibre d'antropologia bíblica de Mercedes Navarro: «Barro y aliento», fang i alè, pols i esperit. Això som nosaltres. Aquesta és la nostra identitat: aquest alè, aquest respir és cridat, com diu el salm 150, a la lloança: «Que tot el que respira lloï el

Senyor, al·leluia» (Sl 150,6). L'Al·leluia, que aquesta nit ens florirà als llavis, és el coronament de la nostra recerca, el segell de la nostra identitat.

Una identitat que hem estat cridats a viure i a forjar en un espai privilegiat. Un jardí, un conreu, un lloc tancat per a viure-hi la intimitat, la comunió amb nosaltres mateixos, amb els altres i amb Déu. El jardí plantat per Déu és un lloc bell i agradable. El text ho diu amb paraules que fan referència al món dels sentits. La vista: arbres que fan goig de veure. I el gust: que donen fruits saborosos. La bellesa que es pot veure amb els ulls i gustar amb la boca, defineix doncs aquesta experiència inicial de Déu, font de tota bellesa. Un Déu proper, que, com dirà el text més endavant, passeja cada tarda pel jardí, aprofitant l'aire fresc del capvespre (cf. Gn 3,8). En aquest jardí, encara, hi ha l'arbre de la vida i l'arbre del coneixement del bé i del mal. Són dos símbols sapiencials molt rics i molt profunds. Designen la Torà, el projecte de Déu, la seva llei, la seva aliança, donades com a punt de referència per a l'home perquè aprengui a forjar la seva llibertat i la seva identitat. Aquest home de pols i esperit, és un ésser referenciat, lliure sí, però amb una llibertat referenciada, no pas condicionada, per la Torà, per la Paraula del projecte amorós de Déu. La Torà, la Llei, si voleu, que Moisès rebrà al Sinaí, precisament al bell mig del desert en què s'haurà convertit aquest jardí inicial, ja és present, com anticipada al Paradís, sota el signe sapiencial d'aquest arbre de vida i de coneixement.

Hi ha encara, en aquest jardí, el brollador de l'aigua viva, aquest altre símbol tan fecund i tan ric, que posarem al cor de la nostra litúrgia aquesta nit, i que els monjos posaven també en el jardí dels seus claustres, un brollador que deriva en quatre rius que escampen la vida i el coneixement, la saviesa de Déu, per tota la creació, i són font de riquesa i de plenitud. El riu contingut, com tancat dins el cor de Jesús, que esclatarà de nou abundós per regar el desert de la terra i fer-ne un nou jardí, quan el soldat percurdirà amb la seva llança el costat de Jesús, nou Adam, adormit a la Creu, per fer-ne inici d'una nova creació.

L'home doncs, de pols i d'esperit, és posat en aquest jardí per a conrear-lo. Per a conrear els fruits la vida i la saviesa. Per conrear sobretot l'amistat, la comunió: amb ell mateix, amb els altres i amb Déu. Segons el projecte de Déu, l'home és un ésser dialogal, que solament pot realitzar-se en plenitud mitjançant el diàleg. «No és bo que l'home estigui sol, digué Déu». Una altra paraula que hauríem de portar gravada en el nostre cor. En la solitud, en el tancament, la nostra identitat es mor, no pot arribar a ser allò que és cridada a ser. En la solitud mor l'esperit diví —valgui l'atreviment— que cohesiona la pols i el fang de la nostra fragilitat. Déu ens crida a l'obertura i al diàleg amb l'altre, amb l'entorn, amb nosaltres mateixos, i amb ell mateix, mitjançant la seva Paraula, la seva Torà, plantada al bell mig del jardí com a font de tota vida.

L'home i la dona, que són els dos noms, les dues expressions, les dues maneres de ser d'una mateixa identitat, d'aquest ésser creat a imatge de Déu, són home i dona plenament si caminen i creixen en aquest diàleg amorós constant amb ells mateixos i amb Déu. L'home i la dona en el projecte inicial de Déu poden mirar la seva nuesa sense sentir cap mena de vergonya, poden acceptar-se tal com són, en la seva veritat de pols i d'esperit, perquè se saben acceptats així mateix,

mirats per la mirada d'Aquell que els convida cada vespre al diàleg de l'amistat i de la vida.

D'aquí és d'on venim. D'aquest jardí d'amistat, que la Bíblia designa amb el nom de «*gan eden*», que es pot traduir per jardí de delícies, de felicitat, de gaudi, de gratuïtat. La Bíblia grega va traduir «*gan*» amb el terme més familiar per a nosaltres de «paradís». Paradís significa, doncs, jardí. Lloc de delícies, lloc per a la fruïció i la intimitat, per al gaudi, per a la gratuïtat, per a la comunió amb la bellesa, amb Déu.

2. El desert

El desert comença, de fet, amb l'espasa flamejant dels querubins que barren l'entrada del jardí després que els nostres pares en són expulsats. El desert indica, doncs, la realitat contraposada a la del jardí. És el lloc de l'aridesa, del foc, de la manca d'aigua, i, sobretot, el lloc de la solitud i de l'aïllament. El lloc de la no identitat, on l'home pot perdre's ell mateix i pot perdre Déu. On l'home pot restar una altra vegada pols sense esperit, fang sense alè de vida. L'home i la dona que prescindeixen de Déu, que estronquen en el seu cor la font de l'aigua viva, han convertit el jardí en un desert, i els fruits i les flors se'ls han tornat espines.

I, tanmateix, el desert és una etapa necessària en l'itinerari humà vers la plenitud. Cal fer l'experiència del desert per retrobar el jardí. De fet, quan els narradors de la Bíblia escriuen el bell relat dels nostres orígens, del paradís terrenal, es troben en una duríssima experiència de desert i de pèrdua d'identitat. En efecte, la Bíblia, tal com la tenim avui dia, s'ha format, s'ha estructurat, a partir de tradicions anteriors, en l'època duríssima de l'exili del poble d'Israel (segles VI i V abans de Crist), quan Israel i Judà perden la seva independència política i passen a formar del vast imperi, primer babiloni, després persa, després grec, i finalment romà, ja en temps de Jesús. Precisament el desert de l'exili, el perill de perdre la identitat, fa repensar la pròpia identitat, una identitat que s'expressa en la Bíblia que és sobretot el llibre del gran diàleg de Déu amb els homes i dels homes amb Déu, llibre amb el qual continuem nodrint i aprofundint la nostra fe pasqual que és, doncs, una fe dialogal, que creix i s'enforteix en el diàleg.

Gènesi 37,17-24 «Josep anà, doncs, a buscar els seus germans i va trobar-los a Dotan. 18 Ells el veieren de lluny i, abans que se'ls acostés, maquinaven de matar-lo. 19 I es deien entre ells: «Mireu, aquí ve el somiador. 20 Vinga, matem-lo, tirem-lo a qualsevol cisterna i direm que una bèstia ferotge l'ha devorat. Així veurem com acaben els seus somnis.» 21 Però Rubèn, que ho va sentir, volent salvar-lo de les seves mans, digué: «No el matem!» 22 I va afegir: «No us taqueu de sang! Tireu-lo en aquella cisterna del desert, però no li poseu les mans al damunt!» Rubèn volia salvar-lo i tornar-lo al seu pare. 23 Quan Josep va arribar on eren els seus germans, li van treure la túnica de mànigues amples, 24 el van agafar i van tirar-lo a la cisterna, que era buida, sense aigua.»

Hauria pogut triar tants textos, per il·lustrar el desert! N'he triat un dels primers textos on apareix la paraula desert, «*midbar*», en hebreu. Un terme que, curiosament, la traducció llatina de la Bíblia tradueix per «*solitudo*», solitud entesa com a aïllament.

Coneixeu prou la bonica història de Josep. La història de dotze germans, Israel, marcada per l'enveja i per la divisió, i que, després d'un difícil itinerari de reconciliació, acabarà amb el retrobament i el perdó de tots els germans entorn de Josep, trobat, ressuscitat, bella imatge de la resurrecció de Jesús, nou Adam i nou Josep.

La història del desamor i de l'enveja, que és fruit de voler prescindir de la referència a Déu (l'arbre del coneixement del paradís, la Torà, en definitiva), acaba amb la mort simbòlica del germà, Josep, llançat a la cisterna, al pou de la solitud, aquesta cisterna seca que es troba, diu el text, en el desert. Veieu, la comunió, l'amistat trencada, acaba en el pou de la solitud. Un pou sense aigua, sense possibilitat aparent de vida, perquè és el pou de la solitud, la cisterna del desert.

Aquest pou l'hem trobat enguany en el nostre itinerari quaresmal. Ho recordeu? El tercer diumenge! El pou de la samaritana, on l'aigua vella i amarga de la solitud se'ns renovava i purificava per mitjà de l'aigua viva del diàleg amb Jesús, que és la veritat, i l'esperit, i la vida. Un pou amb aigua viva, aparentment, perquè la samaritana es disposava a pouar-ne per al seu ús. Però, en realitat, un pou sense aigua. Recordeu que finalment la samaritana se'n va deixant el càntir buit al brocal del pou. Per què? Perquè havia trobat el pou veritable, Jesús, remorejant de l'aigua de la vida, el seu Esperit.

El pou de la solitud, on Josep fa l'experiència amarga de la mort, del trencament de la comunió amb els seus germans, esdevé, en virtut d'aquest mateix Esperit que ja borbollava sota l'aridesa del sorral del desert, principi d'una vida nova, per a ell mateix, Josep, que serà rehabilitat com a príncep d'Egipte pel Faraó, i per als seus germans, per al poble d'Israel, que en retrobar-se entorn de Josep recobraran la identitat i la vida i es convertiran en un gran poble, el poble que Déu escollirà per a dialogar-hi i fer-ne la seva possessió.

Noteu com en aquest pou del desert, en aquesta cisterna de la solitud, en Josep, s'anticipa la passió de nostre Senyor Jesucrist, abandonat també pels seus germans i amics, els deixebles, que també eren dotze, és més, traït i venut per un d'ells. La corprenedora imatge de l'espoli de Josep, despullat de la seva túnica de mànigues amples, aquella túnica que com a signe de predilecció li havia fet teixir el seu pare Jacob, i que era portadora d'identitat i d'estimació, aquesta imatge, dic, ens evoca amb força aquella altra escena de Jesús despullat dels seus vestits, de la seva dignitat de Fill estimat, per a ser llançat al pou de l'abandó i de la creu. Aquella túnica, signe d'identitat i de reialesa, que els soldats no s'atreviren a esquinçar i que es feren a sorts. La mateixa túnica que els germans de Josep presentaran al seu pare xopa de sang. I el retrobament dels germans amb Josep, i el seu progressiu reconeixement, ens evoquem amb molta força les escenes d'aparició del Ressuscitat, Jesús, als seus deixebles, que

no el reconeixen fins que ell mateix, com Josep, pren la iniciativa de fer-se'ls conèixer.

Al desert, doncs, el lloc de la solitud i de la mort, i vivint a fons, com Josep, com el poble a l'exili, com Jesús a la creu i al sepulcre, aquesta experiència de mort i de solitud, de no identitat, aprenem a refer els camins que menen al jardí. Perquè sota el sorral ardent, és a punt de néixer una font d'aigua viva, un riu impetuós, com aquell primer, en el primer dia de la creació, que fecundava tota l'obra creadora de Déu. El riu impetuós del seu Esperit.

El profeta evoca el paradís perdut: *Ezequiel 28,13-16* «habitaves a l'Edèn, el jardí de Déu, i pedres precioses de tota mena ornaven el teu mantell: robí, topazi i diamant, crisòlit, ònix i jaspí, safir, turquesa i beril·le; els teus joiells i penjolls eren cisellats en or, preparats per a tu des del dia que fores creat. 14 Vora el querubí protector d'ales esteses, jo et vaig donar un lloc; feies estada a la muntanya sagrada dels déus, on passejaves entre pedres de foc. 15 Des del dia que fores creat mantenies una conducta íntegra, però et vas fer culpable. 16 La prosperitat del teu comerç t'omplí de violència i vas pecar; llavors et vaig fer fora de la muntanya dels déus, el querubí protector et va treure d'entre les pedres de foc».

Però el desert esdevé lloc de retrobament i de festeig amb Déu, tal com ho expressa el profeta Osees, amb una frase impressionant: *Osees 13,4-5* «Diu el Senyor: —Jo, el Senyor, sóc el vostre Déu des que éreu a Egipte. No coneixes cap Déu fora de mi, no hi ha cap salvador sinó jo. 5 Jo et vaig conèixer al desert, en una terra resseca.»

Déu ens coneix en el desert, en la solitud, diu el profeta Osees. I a la Bíblia, el verb conèixer, quan es refereix a una persona, té un fort sentit sexual, de possessió sexual. La imatge és molt forta. Déu pren possessió de nosaltres, del seu poble, fa aliança d'amor amb ell, en el desert. Déu no s'ha quedat tranquil passejant a l'ombra dels arbres del paradís. N'ha sortit rere l'home i la dona, per compartir la seva aventura, i fer-se-li trobadís en el desert, i prendre'n possessió, posseir-lo, fer-se'l seu, com un home i una dona es prenen i es donen mútuament en una relació sexual.

El desert, el lloc de la solitud, esdevé, per voler de Déu, el lloc de l'amor i de l'encontre. El lloc del festeig i de la crida. La Torà, el gran do de Déu al seu poble, és rebuda i acollida en el desert. El manà, l'aigua que brolla de la roca, l'arca de l'aliança que fa camí amb el poble, són els signes d'aquesta providència de Déu que fa possible que el desert es converteixi en un jardí. Així ho han cantat els profetes.

Isaïes 51,3 «El Senyor té pietat de Sió, té pietat de totes les seves ruïnes: convertirà aquest desert en paradís, aquesta solitud en el seu jardí. L'ompliran crits de joia i d'alegria, accions de gràcies, músiques i cants».

Isaïes 58,11 «En tot moment el Senyor et conduirà, en ple desert saciarà la teva fam, et farà fort i vigorós i seràs com un hort amarat d'aigua, com una font que mai no s'estronca».

Al bell mig del desert, doncs, Déu hi ha plantat un jardí. És més, converteix el desert en un jardí, la solitud en un paradís, en un lloc bell i agradable per al festeig i per al retrobament. Al bell mig d'aquest desert, la mateixa Bíblia, els qui l'han confegida, hi han posat un dels més bells poemes que mai s'hagin escrit, el Càntic dels càntics, que és la recreació d'aquest jardí posat al principi de la història de la humanitat, on Déu i el poble, l'estimat i l'estimada, retroben les paraules de l'amor i aprenen a estimar-se.

Càntic dels càntics 2,2-3 «Com un lliri entre els cards és la meva estimada entre les donzelles. 3 Com un pomer entre els arbres del bosc és el meu estimat entre els donzells. Gateixo per seure a la seva ombra, el seu fruit m'és dolç al paladar».

Càntic dels càntics 2,10-13 «El meu estimat parla i em diu: Aixeca't, amiga meva, bonica meva, i vine! 11 Mira, l'hivern ja ha passat, la pluja s'ha esvaït, ja se n'ha anat. 12 Les flors despunten a la terra, ja arriba el temps d'esbrotar, se sent la tórtora pels nostres camps. 13 Despunta el fruit verd de la figuera, les vinyes florides escampen perfum. Aixeca't, amiga meva, bonica meva, i vine!»

Càntic dels càntics 4,12-16 «Ets un jardí tancat, germana meva, esposa: un jardí tancat, una font segellada. 13 Els teus recs són un paradís de magraners amb fruits saborosos, amb hennes i nards, 14 nard i safrà; canya aromàtica i cinnamom, amb tota mena d'arbres d'encens, amb mirra i àloes, amb totes les essències balsàmiques. 15 Ets font de jardins, pou d'aigües vives, que brollen del Líban. 16 Desvetlla't, tramuntana, vine, migjorn, bufa sobre el meu jardí i que s'escampin els seus perfums. Que entri el meu estimat al seu jardí per assaborir-ne els fruits saborosos!»

I som així a les portes del segon jardí, després de la travessa del desert, perquè el Càntic dels càntics, i no podia ser altrament, és el llibre litúrgic de la Pasqua, ja que parla d'un jardí i d'una història d'amor i de retrobament en aquest jardí:

3. El segon jardí

Joan 19,33-34 «Quan arribaren a Jesús, es van adonar que ja era mort i no li trencaren les cames, 34 però un dels soldats li traspassà el costat amb un cop de llança, i a l'instant en va sortir sang i aigua».

Joan 19,38-20,18 «38 Després d'això, Josep d'Arimatea, que era deixeble de Jesús però d'amagat per por dels jueus, va demanar a Pilat l'autorització per a treure el seu cos de la creu. Pilat hi va accedir. Josep, doncs, hi anà i va treure de la creu el cos de Jesús. 39 També hi va anar Nicodem, el qui temps enrere havia visitat Jesús de nit, i portà una barreja de mirra i àloe, que pesava unes cent lliures. 40 Llavors van prendre el cos de Jesús i l'amortallaren amb un llençol, juntament amb les espècies aromàtiques, tal com és costum d'enterrar entre els jueus. 41 Hi havia un hort a l'indret on havien crucificat Jesús, i dintre l'hort un sepulcre nou, on encara no havia

estat posat ningú. 42 Com que per als jueus era el dia de la preparació, i el sepulcre es trobava a prop, van dipositar-hi Jesús. 20,1 El diumenge, Maria Magdalena se'n va anar al sepulcre de bon matí, quan encara era fosc, i veié que la pedra havia estat tretta de l'entrada del sepulcre. 2 Llavors se'n va corrents a trobar Simó Pere i l'altre deixeble, aquell que Jesús estimava, i els diu: —S'han endut el Senyor fora del sepulcre i no sabem on l'han posat. 3 Pere i l'altre deixeble van sortir cap al sepulcre. 4 Corrien tots dos junts, però l'altre deixeble s'avançà a Pere i va arribar primer al sepulcre, 5 s'ajupí i veié aplanat el llençol d'amortallar, però no hi va entrar. 6 Després arribà també Simó Pere, que el seguia, i va entrar al sepulcre; veié aplanat el llençol d'amortallar, 7 però el mocador que li havien posat al cap no estava aplanat com el llençol, sinó que continuava lligat a part. 8 Llavors va entrar també l'altre deixeble, que havia arribat primer al sepulcre, ho veié i cregué. 9 De fet, encara no havien entès que, segons l'Esriptura, Jesús havia de ressuscitar d'entre els morts. 10 I els dos deixebles se'n tornaren a casa. 11 Maria es va quedar plorant a fora, a la vora del sepulcre. Mentre plorava, s'ajupí per mirar dins el sepulcre 12 i veié dos àngels vestits de blanc, asseguts al lloc on havia estat posat el cos de Jesús, l'un al cap i l'altre als peus. 13 Ells li diuen: —Dona, per què plores? Ella els respon: —S'han endut el meu Senyor i no sé on l'han posat. 14 Així que acabà de dir aquestes paraules, es girà enrere i veié Jesús allà dret, però no s'adonava que fos ell. 15 Jesús li diu: —Dona, per què plores? Qui busques? Ella, pensant-se que era l'hortolà, li respon: —Si te l'has emportat tu, digues-me on l'has posat, i jo mateixa me l'enduré. 16 Li diu Jesús: —Maria! Ella es gira i li diu en la llengua dels hebreus: —Rabuni, que vol dir "mestre". 17 Jesús li diu: —Deixa'm anar, que encara no he pujat al Pare. Vés a trobar els meus germans i digues-los: "Pujo al meu Pare, que és el vostre Pare, al meu Déu, que és el vostre Déu." 18 Maria Magdalena anà a trobar els deixebles i els anunciava: —He vist el Senyor. També els va contar el que ell li havia dit».

El retrobament de la Pasqua, de Jesús amb Maria, del Mestre amb els seus deixebles, amb la seva comunitat, de Josep amb els seus germans, s'esdevé en un hort, en un jardí. El terme que utilitza l'evangelista, en grec «*kepos*», remet directament al Càntic dels càntics, on s'empra la mateixa paraula: «Ets un jardí (hort) tancat, germana meva, esposa: un jardí tancat, una font segellada». Paraula que, a més, remet a paradís. Al primer jardí.

Un jardí que ha reflorit gràcies a l'aigua viva que brolla del costat traspassat de Jesús a la creu, principi d'una nova creació, d'una nova i definitiva possibilitat de vida. Aquesta aigua, com els quatre rius que naixien del cor del paradís, rega tota la terra, fecunda l'aridesa del món, recrea i dóna sentit a tot el que era a punt de deixar d'existir, abocat al fracàs i al sense sentit de la mort.

La representació pictòrica del retrobament de Jesús i Maria Magdalena de fra Angelico plasma molt bé aquesta realitat. Es tracta d'un lloc tancat, d'un clos, voltat de vegetació. Jesús hi és representat com a jardiner o hortolà, i Maria com l'estimada anhelant del Càntic. En aquest clos, el matí de Pasqua, la humanitat retroba la seva dignitat mitjançant l'intercanvi fecund del diàleg, un diàleg que vol ser com la rèplica d'aquell altre diàleg de la serp i la primera dona. Un diàleg

après i reprès en la llarga travessa del desert, i retrobat finalment, completat, en el segon jardí, on el nou arbre de la vida i del coneixement, la creu de Jesús, brota ufanós, i la roca —el sepulcre— és colpida per la fusta d'aquesta creu, perquè en brolli l'aigua viva de l'Esperit de Jesús ressuscitat.

El narrador evangèlic rellegeix en aquest bellíssim text pasqual el Càntic dels càntics. En efecte, Maria Magdalena és l'estimada que cerca el seu estimat, plena de preguntes i de neguit, i pregunta, corre, plora en el seu desig. I és ell, l'Estimat, el Jardiner, el qui finalment la retroba i la crida pel seu Nom, retornant-li amb el seu nom de dona: «Maria», la dignitat, la joia i l'amor perduts.

Maria retroba en aquestencontre la veritable llibertat. La llibertat fallida en el primerencontre de la dona amb la serp, és ara recuperada, renovada restaurada. La llibertat de la fe, que no vol aferrar Jesús, l'Estimat, per quedar-se'l, ans el deixa lliure per a ser present en l'església, en la comunitat.

I en l'anunci d'aquesta dona, Maria, que corre a comunicar el seuencontre amb el Ressuscitat als deixebles de Jesús —com ho havia fet la samaritana després de trobar-se amb Jesús a la vora del pou—, hi contemplem l'inici d'una nova humanitat, recreada a les fonts que brollen del pou del Senyor Jesús, el primer retornat d'entre els morts.

Començàvem parlant d'un Estimat que va plantar una vinya. Acabem amb les paraules de l'Estimat que es proclama a si mateix vinya i cep veritable:

Joan 15:1-9 «Jo sóc el cep veritable i el meu Pare és el vinyater. 2 Les sarments que no donen fruit, el Pare les talla, però les que donen fruit, les neteja perquè encara en donin més. 3 Vosaltres ja sou nets gràcies al missatge que us he anunciat. 4 Estigueu en mi, i jo estaré en vosaltres. Així com les sarments, si no estan en el cep, no poden donar fruit, tampoc vosaltres no en podeu donar si no esteu en mi. 5 Jo sóc el cep i vosaltres les sarments. Aquell qui està en mi i jo en ell, dóna molt de fruit, perquè sense mi no podeu fer res. 6 Si algú se separa de mi, és llençat fora i s'asseca com les sarments. Les sarments, un cop seques, les recullen i les tiren al foc, i cremen. 7 Si esteu en mi i les meves paraules resten en vosaltres, podreu demanar tot el que voldreu, i ho tindreu. 8 La glòria del meu Pare és que doneu molt de fruit i sigueu deixebles meus. 9 Tal com el Pare m'estima, també jo us estimo a vosaltres. Manteniu-vos en el meu amor».

Oh Déu, estimar-vos per damunt de tot és la santedat consumada; concediu-nos l'abundor de la vostra gràcia i ja que heu volgut que en la mort del vostre Fill s'acomplís la nostra fe i la nostra esperança, feu que per la seva resurrecció arribem al terme del nostre pelegrinatge.

*Dissabte Sant
Poblet, 23 abril 2011*